

Aum Shinrikyos ledere henrettet juli 2018 - et traumes endeligt?

Af Esben Andreasen

I Japan er der dødsstraf for de værste forbrydelser som seriemord og andre bestialske forbrydelser. Der er dog til stadighed diskussion om dødsstraffen. Denne diskussion har fået ny aktualitet efter henrettelsen af Aum Shinrikyos ledere i juli 2018.

Omkring 8 personer i gennemsnit henrettes i Japan årligt, et antal der har været for nedadgående i årtier, men i år vil antallet stige stort, da 13 Aum Shinrikyo-ledere er mellem de henrettede.

Aum Shinrikyo

Sekten, hvis navn betyder ”Den højeste sandhed”, blev grundlagt i 1980’erne, som en ny-religion byggende på både hinduistiske og buddhistiske opfattelser. Senere tilførtes apokalyptiske kristne profetier, og grundlæggeren Shoko Asahara erklærede, at han både var Kristus og Buddha, den første ”oplyste” efter den historiske Buddha. Sekten fik officiel status i 1989 og begyndte at vokse, også internationalt.

I årene op til 1995 blev gruppens ledere mere og mere paranoide, mente at verden stod foran dommedag, og at kun medlemmer af kulten ville overleve. Den 20. marts 1995 foretog sekten et terroristangreb med giftgas på sagesløse passagerer i Tokyos metro, hvor 13 mennesker døde og 6.000 blev ramt af den dødelige gift, men overlevede. Det politiske motiv var at destabilisere landet, førend Aum Shinrikyo kunne komme til magten. Før dette havde sekten udført mindre giftgasangreb mod fjender af sekten, som forårsagede 16 andre dødsfald. Men først efter giftgasangrebet i metroen i Tokyo blev forbrydelserne opklaret, sekten optrevet og de ansvarlige pågrebet. Shoko Asahara blev fundet skyldig i ialt 29 menneskers død, appellerede afgørelsen flere gange uden held, og i januar måned dette år blev den sidste appelansøgning fra gruppen af ledere afvist.

De første 7 dødsdømte blev hængt d. 6. juli, heriblandt Shoko Asahara, og den 26. juli blev yderligere 6 ledere henrettet. Derefter kunne landets justitsminister, Yoko Kamikawa, bekræfte overfor pressen, at ialt 13 Aum Shinrikyo-ledere var blevet hængt. Efterfølgende har en af Shoko Asaharas døtre begæret hans aske udleveret, men dette er blevet hende nægtet. De afdødes aske spiller en stor religiøs rolle i Japan. Brænder templet eller ødelægges det af jordskælv eller tyfon, er det første, der reddes, urnerne med de døde aske.

Som det er skik i Japan bliver eksekveringer ikke annonceret i forvejen, og de dødsdømte får det først at vide få timer før henrettelsen. De dødsdømte sidder på dødsgangen i årevis – i dette tilfælde mere end 20 år – førend dødsdommene eksekveres. En skik som kan tolkes som dobbelt straf – først livsvarigt fængsel, så henrettelse – en umenneskelig praksis, som er blevet stærkt kritiseret af Amnesty International. Japans juristforbund, *Nichibenren*, er også modstander af dødsstraffen og dennes udførelse.

Debatten fortsætter

Om det nu er sidste gang Aum Shinrikyo optræder på avisernes forsider er vanskeligt at forudsige. Hvorfor myrde i buddhismens navn er et af de uløste spørgsmål, denne tilsyneladende så fredelige religion? Shoko Asaharas vidneudsagn i retten er meget utydelige, men ifølge retsprotokollerne har han sagt, at de døde i metroen og andre steder blev dræbt, for at deres sjæle kunne blive udfriet af denne verden og indgå i en højere verden. Begrebet ”udfrielsesdrab” (*poa*) i buddhismen er omdiskuteret, men eksisterer indenfor den tantriske buddhisme, tilsyneladende, og blev brugt af Aum Shinrikyo.

Og hvad er der sket med de menige medlemmer af sekten, som på sit højeste talte 10.000 medlemmer, hvoraf 100-200 boede i hovedkvarterernes klostre? Mange var meget veluddannede fra de mest prestigefyldte japanske universiteter, hvilket var ufatteligt og et stort chok for nationen. Hvordan kunne det ske i et land, som ellers kunne bryste sig med lav kriminalitet og stor sikkerhed for befolkningen? Aum Shinrikyo har været et mareridt for det religiøse Japan, specielt det

buddhistiske Japan. Opinionsundersøgelser har vist et stort dyk i religioners anseelse, som religionernes hjælpearbejde ved Fukushima-katastrofen kun delvist har kunnet rette op på. Mon henrettelserne vil medføre at traumet også vil afgå ved døden?

Langt de fleste tidligere medlemmer har afsværet deres tro, men der eksisterer to udbrydergrupper, *Aleph* og *Hikari no wa*, som må leve under skærpet overvågning af politiet, da de anses for at være potentielt farlige. Tilsammen menes de at have 1650 medlemmer. De tager naturligvis stærk afstand fra ledelsen dengang, men opfatter dele af læren som sandhed. Dertil kommer grupper i Rusland med flere hundrede medlemmer. I 2016 blev grupper i Moskva og Sankt Petersborg opløst af russisk politi.

Den verdenskendte forfatter, Haruki Murakami, skrev efter giftgasangrebet bogen *Underground*, som rekonstruerer d. 20. marts 1995 gennem interviews med ofrene. Han skrev som offentlig person i *Mainichi Shimbun* d. 29. juli 2018, et af de førende japanske dagblade, om henrettelserne. Her udtaler han sig som en principiel modstander af dødsstraf, men giftgasangrebet i 1995 er en undtagelse. Han skriver, at han ikke kan protestere mod henrettelserne, når han tænker på de mange ofre og deres efterlevende, som han kom til at kende, dog må det officielle Japan ikke bruge henrettelserne til at holde fast ved dødsstraffen.

Debatten må fortsætte, men først et historisk rids.

Dødsstraffen historisk

De første nedfældne love og domme stammer fra 600-tallet, hvor den store kinesiske indflydelse på japansk kultur fandt sted. I begyndelsen af Nara-perioden (710-784) faldt antallet af henrettelserne tilsyneladende, som følge af buddhismens stigende betydning, og i Heian-tiden (794-1185) blev dødsstraffen afskaffet. Dette varede ved ind i Kamakura-perioden (1185-1333), hvor eksilering blev den højeste straf. Et kendt tilfælde er den store vækkelsesprædikant, buddhisten Nichiren, som blev bortvist til fangeøen Sado i 1271. Senere i Kamakura-tiden skete der en voldsom forøgelse af dødsstraffens anvendelse, nu med afskyelige metoder, hvor kriminelle blev brændt levende, smidt i kogende olie, levende parteret og lignende. Denne strenge udøvelse fortsatte gennem borgerkrig og op i Tokugawa-perioden (1600-1868), hvor også tortur fortsatte med at blive benyttet. I Meiji-tiden (1868-1912) aftog antallet af henrettelser betydeligt, og efter engelsk ”forbillede” blev hængning midlet.

I moderne tid er dødsstraffen ”kun” blevet håndhævet i mordsager med skærpene omstændigheder, for eksempel voldtægt eller seriemord. I en periode fra 1989-93 nægtede siddende justitsministre helt at godkende henrettelser. Dette var dog ikke tilfældet med den nuværende minister, Yoko Kamikawa, som tillod henrettelserne d. 6. og d. 26. juli 2018.

Men debatten ophører ikke.

Fortsat diskussion

En af fortalere for dødsstraffens ophævelse er Yoshiyuki Hirano, præst i buddhist-denominationen *Jodoshinshu*. Modsat den verdenskendte forfatter, Haruki Murakami, mener han ikke, at der er undtagelser. Henrettelser er drab, slet og ret. ”For mig,” siger han i et interview d. 30.10.2018 med undertegnede, ”bør der være tilgivelse, hvis den kriminelle angreder. Mennesker begår uhyrlige handlinger, men evner de at angre, er det forfærdeligt at afskære dem den mulighed.”

Præsten Hirano gik i samme skole som en af de henrettede, Yoshihiro Inoue, som tilhørte inderkredsen omkring Shoko Asahara. Omkring år 2000 tog præsten kontakt med den dødsdømte, og besøgte ham i fængslet op til henrettelsen, nogle gange 2-3 besøg om året, andre gange 6-7. Og hvem var så denne forbryder?

Yoshihiro Inoue udførte ordrer for ledelsen og var intern spion i kulten, det vil sige han rapporterede om medlemmer, som syntes på nippet til at forlade kulten. En af de mest iøjnefaldende handlinger, han foretog, er indkøbet af paraplyer med spids ende, som blev brugt i Tokyos metro til at punktere plastikposerne med sarin. Hans baggrund var en dysfunktionel familie med skænderier som daglig kost. Forældrene var ikke-religiøse, men drengen blev tidligt grebet af forskellige religioner. Dog var han stærkt kritisk over for de etablerede buddhist-retninger, hvis præster han

foragtede for deres sekulære og i hans øjne urene levevis. I det hele taget anså han samfundet for besudlet eller forurennet, og ville arbejde på at rense Japan i bund og grund. Hans bedste kontakt med det omgivende samfund var en lærer i gymnasiet, som dog ikke blev alarmeret, da han fik fortalt, at eleven havde meldt sig ind i *Aum Shinsen no kai* i 1986, forløberen for Aum Shinrikyo. Den generelle opfattelse var, at *Aum Shinsen no kai* var en harmløs yogaskole. Efter gymnasiet gik Yoshihiro Inoue en kort overgang på universitetet, men afbrød sine studier og blev mere og mere involveret i Shoko Asaharas ny-religion, Aum Shinrikyo. Han steg i graderne på grund af sin evne til at hverve medlemmer, og endte som sagt med at være intern politispion for Shoko Asahara og andre højere placerede ledere.

Efter pågribelsen kort efter giftgasangrebet tilstod han sine ugerninger, i begyndelsen med den undskyldning at han handlede efter ordre. Senere indrømmede han, at han kunne have handlet anderledes, og at han også gik sine egne veje i sin nidkærhed. De sidste mange år i fængslet søgte han benådning for at kunne advare unge om ikke at gå ind i nye religioner med sit eget liv som et dårligt eksempel. Han skrev undervejs i fængslet 188 breve til præsten Hirano, breve som præsten ønsker at udgive for at fortsætte den mission, som den dødsdømte ikke fik lov til at udføre.

Men tilbage til interviewet med præsten Hirano. Hvilken livsopfattelse ligger til grund for at bekæmpe dødsstraffen? ”Mennesker er ikke gode eller onde af naturen, men begge dele. Mennesker har anlæg for at gøre ondt i uhyggelig grad, men har også evner til at føle skyld og angre.” Baggrunden for at straffe? ”Jeg anerkender de to motiveringer: at resocialisere og at hævne. De hører hjemme i straffesystemet. Jeg er tilhænger af resocialisering, men anerkender ofrenes familiers ønske om retfærdig hævn. Dog - dødsstraf er ikke løsningen, fordi den udelukker resocialisering. ... I min religion, buddhistretningen *Jodoshinshu*, handler mennesker ifølge deres karmiske betingelser. De udfører forfærdelige handlinger. Men alle er under Amida Buddhas løfte og ønske, om at alle skal udfries af deres lidelser. ... Medfølelse er det grundliggende element.”

Mit sidste spørgsmål til præsten: I bøgerne om Aum Shinrikyo står der, at Shoko Asahara påkaldte sig begrebet *poa* i retten. At dræbe for at den dræbte kan få en bedre genfødsel, end han ville få, hvis han havde levet. Hvordan harmonerer det med medfølelse? Er det ikke en gemen tilladelse til at dræbe? ”Shoko Asahara brugte et marginalt element i tibetansk buddhisme, som bygger på overnaturlige evner til at se ind i andre menneskers fremtid. Egentlig betyder begrebet at ”bede til at en person dør”. Det er et element, der hører til i magien, ikke den fysiske verden. Shoko Asahara brugte det fysisk, så hans tilhængere dræbte hans fjender. Det er et højst problematisk begreb – anvendt forkert. Asaharas tilhængere tillagde ham evnen til at se ind i menneskers karmiske situation. Faktisk var den opfattelse grundliggende for alle mord begået af kulten – den fundamentale fejltagelse.”

Lit.: Martin Repp: *Aum Shinrikyo – ein Kapitel krimineller Religionsgeschichte* (Diagonal-Verlag Marburg 1997)

Ian Reader: *Religious Violence in Contemporary Japan – the Case of Aum Shinrikyo* (Curzon 2000)

Michael Zimmermann, ed.: *Buddhism and Violence* (Lumbini International Research Institute 2006)

Esben Andreasen: *Religioner i Japan – traditionelt og omkring årtusindskiftet* (Systeme 2004)

Wikipedia: opslag Japan Death Penalty.